

Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije, kao deo partnerstva BirdLife International-a, svake godine sprovodi monitoring IBA područja u Srbiji, kao i istraživanje onih područja koja pokazuju veliki potencijal da budu nominovana kao nova Značajna područja za ptice i biodiverzitet. Nedavno sprovedena istraživanja na planinskim područjima Jadovnika, Ozrena i Giljeve u jugozapadnoj Srbiji su ukazala na prisustvo nekoliko retkih i ugroženih vrsta ptica, kao što su jarebica kamenjarka (*Alectoris graeca*), leštarka (*Bonasia bonasa*), prdavec (*Crex crex*), ali i na mnoštvo vrsta koje imaju nepovoljan status zaštite i čije su globalne populacije u opadanju.

Program određivanja Značajnih područja za ptice i biodiverzitet predstavlja efikasan metod za dugoročnu zaštitu ekološki osetljivih područja, gde organizacije civilnog društva koje se bave zaštitom prirode i biodiverziteta imaju ključnu ulogu u prikupljanju, analizi i prezentovanju relevantnih naučnih podataka nadležnim državnim i evropskim institucijama, naučnoj i opštoj javnosti. Stečena iskustva prilikom implementacije ovog programa u Srbiji su pokazala da je status Značajnih područja za ptice i biodiverzitet dobra polazna osnova za njihovu buduću evaluaciju i zakonsku zaštitu pod nacionalnim zakonodavstvom.

Autor teksta: Uroš Pantović

Autori fotografija: Brano Rudić i Uroš Pantović
Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije

DRUŠTVO ZA ZAŠTITU I
PROUČAVANJE PTICA SRBIJE

IBA

BIRDLIFE IMPORTANT BIRD
AND BIODIVERSITY AREA

The
Rufford
Foundation
www.rufford.org

ZNAČAJNA PODRUČJA ZA PTICE I BIODIVERZITET U SRBIJI

DRUŠTVO ZA ZAŠTITU I
PROUČAVANJE PTICA SRBIJE

Ptice su se pokazale kao veoma efikasni indikatori biodiverziteta drugih životinjskih grupa ali i biljaka, naročito kada se koriste kao alatka za definisanje potencijalnih područja za zaštitu. Program Značajnih područja za ptice i biodiverzitet (IBA-Important Bird and Biodiversity Area) je razvio BirdLife International, organizacija koja predstavlja najveće globalno partnerstvo u zaštiti prirode i jedan od vodećih autoriteta u zaštiti ptica u svetu. Ovaj program ima za cilj da identifikuje, prati i zaštiti globalnu mrežu IBA područja radi zaštite svetskih populacija ptica i drugog živog sveta. Iako je mreža IBA područja primarno definisana i uslovljena bogatstvom faune ptica, zaštitom ovih područja se nepobitno osigurava i dugoročna zaštita velikog broja drugih životinjskih vrsta i biljaka.

Do sada je prepoznato preko 12.000 IBA područja širom sveta, što predstavlja najveću globalnu mrežu područja za zaštitu biodiverziteta. Svega 40% ovih područja uživa nekakav oblik zakonske zaštite i zaštita preostalih područja predstavlja jedan od najurgentnijih globalnih prioriteta u zaštiti prirode. U prvom IBA inventaru Srbije 1989., ukupna površina tada identifikovanih 16 Značajnih područja za ptice i biodiverzitet bila je 180.300 ha (2,04% teritorije države), dok je pri inventaru 2000. godine ukupna površina 35 IBA područja bila 767.000 (8,68% teritorije Srbije). U okviru IBA programa u Srbiji realizovanog u periodu 2008-2009. identifikovano je ukupno 42 područja, sa ukupnom površinom 1.259.624 ha ili 14,25% teritorije Srbije (Puzović 2009).

Razumeti zašto jedno područje zavređuje zaštitu je od ključnog značaja u zaštiti prirode. Da bi to bilo moguće, neophodno je analizirati njegov međunarodni značaj u smislu prisustva i bogatstva vrsta koje su u tom području zastupljene tokom cele godine ili sezonski. Planinska područja Jadovnika, Ozrena i Giljeve, koja se nalaze na jugozapadu naše zemlje, predstavljaju jedna od mnogih područja u Srbiji koja su od velikog značaja za očuvanje diverziteta vrsta, staništa i predeonog diverziteta, kako u nacionalnim, tako i u međunarodnim okvirima. Ova raznovrsna područja mogu podržati visoke nivoe biodiverziteta, naročito onih vrsta koje naseljavaju osetljiva i ugrožena staništa, kao što su klisure i visokoplaninske livade i pašnjaci. Osim njihovog nemerljivog značaja u očuvanju biodiverziteta, pomenuta područja lokalnom stanovništvu pružaju veliki broj ekosistemskih usluga, kao što su održivo šumarstvo, dostupnost velikog broja lekovitih vrsta biljaka, čista pijaća voda, ali takođe imaju i velike potencijale za razvoj stočarstva, sportskog ribolova i raznih oblika ekoturizma.

Ova područja, kao i mnoga druga u Srbiji, suočavaju se sa nizom ugrožavajućih faktora, od kojih je nekontrolisana eksploatacija prirodnih resursa najdominantnija. Izgradnja hidroelektrana malog kapaciteta, otvaranje majdana i kamenoloma, neodrživa eksploatacija šume zajedno sa krivolovom predstavljaju veliku pretnju po očuvanje diverziteta staništa i vrsta.